

Usnea filipendula (B. Wagner)

- Česká rep (5942c), Slavkovský les: na kmeni *Salix caprea* na břehu Kladského rybníka u vsi Kladská, 800 m n.m., 7.8.2005 leg. B. Wagner, herb. B. Wagner.

V některých oblastech ČR poměrně běžně se vyskytující zástupce rodu, ale na mapce v Červené knize lišejníků (Liška & Pišút 1995) není pro Slavkovský les zaznamenána. Na lokalitě roste společně s druhem *Bryoria fuscescens*.

Literatura

- Liška J. & Pišút I. (1995): Lišajníky. – In: Kotlaba F. (ed.), Červená kniha ohrožených a vzácných druhov rostlín a živočichov SR a ČR 4, p. 120–156, Příroda, Bratislava.
- Podzimek J. (1927): *Acarospora badiofusca* (Nyl.) Th. Fr. v Čechách. – Časopis Národního Musea, Sect. Natur., 101: 106–107.
- Vězda A. & Liška J. (1999): Katalog lišejníků České republiky. – Botanický ústav ČSAV, Průhonice. [283 pp.]

ZAJÍMAVÉ BRYOFLORESTICKÉ NÁLEZY VI.**Interesting bryofloristic records, VI**

Jan K u č e r a (ed.)

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Biologická fakulta, Branišovská 31, CZ–370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@bf.jcu.cz

Nomenklatura a stupeň ohrožení jednotlivých druhů je udáván podle práce Kučera J. & Váňa J. (2003): Check- and Red List of the bryophytes of the Czech Republic (2003). – *Preslia* 75: 193–222, online na [www stránkách naší sekce](http://www.stránkách.naší.sekce). Souřadnice jsou udávány buď jako pravoúhlé v systému S-42 nebo jako geografické v systému WGS-84. Duplikáty sběrů J. Košnara jsou uloženy v herbáři J. Kučery.

Anastrophyllum hellerianum CR (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Hrubý Jeseník: Karlova Studánka, naučná stezka Bílá Opava, klimaxová smrčina v okolí toku Bílé Opavy, [S-42: M33 E3661.5 – N5552.0 (s přesností na 100 m, souřadnice odečítány zpětně z mapy), kv. 5969b], ca. 1150 m n.m., 10.9.2000 leg. & det. M. Zmrhalová, teste J. Váňa, herb. SUM.
- Druh byl v terénu přehlédnut, sběr byl učiněn nevědomky. Bylo nalezeno pouze několik lodyžek v mechu *Brachythecium starkei* na ztrouchnivělém kmeni, společně s játrovkou *Lophozia ventricosa*. Velmi vzácný druh, v ČR historicky doložen pouze od Dolní Lipové a ze tří lokalit v Beskydech (Duda & Váňa 1984), kde byl nalezen v nadmořských výškách 800–860 m. Recentně byl zaznamenán pouze Vacínovou v novohradském Žofínském pralese (Vacínová & Soldán 1997), kde však při inventarizaci probíhající v loňském a letošním roce již opět ověřen nebyl.

Cololejeunea calcarea EN (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Králický Sněžník: Velká Morava, starý mramorový lom na levém břehu Kamenitého potoka severně obce [S-42: M33 E3630.45 – N5560.63, kv. 5866b], 780 m n.m., vlhká, nezastíněná kolmá skalní stěna a zastíněné terásky, 9.7.2005 leg. & det. M. Zmrhalová, teste J. Váňa, herb. SUM.
- Z oblasti Králického Sněžníku dosud neuváděný taxon, nejbližší historicky doložené lokality leží v Moravském krasu, na Štramberku a v Beskydech (Duda & Váňa 1975). Rostl společně s druhy *Lophozia bantriensis* a *Orthothecium intricatum*.

Geocalyx graveolens EN (J. Košnar, M. Zmrhalová)

- Česká rep., okr. Turnov, CHKO Český ráj: PP Údolí Žehrovky, ca. 0.5 km ZSZ od Nebákova, boční rokle ze SV [S-42: M33 E3513.95 – N5597.12, kv. 5457c], ca. 270 m n.m., stinné pískovcové skály,

JJZ-JZ expozice, 2 populace o celkové velikosti ca. 25 cm², doprovod *Diplophyllum albicans*, *Dicranella heteromalla*, *Tetraphis pellucida*, *Lophozia incisa*, *Diplophyllum albicans*, *Bazzania trilobata*, 24.6.2005 leg. J. Košnar, herb. J. Košnar No. 540-1.

- Česká rep., Hrubý Jeseník, Karlova Studánka: naučná stezka Bílá Opava, severně exponovaný svah s *Athyrium distentifolium* na pravém břehu toku [S-42: M33 E3661.98 – N5552.20, kv. 5969b], 1170 m n.m., klimaxová smrčina, vlhká, plně zastíněná vertikální baze rulové skalní stěny, 14.7.2005 leg. & det. M. Zmrhalová, herb. SUM. Doprovodné druhy: *Cephalozia lunulifolia*, *Cephalozia bicuspidata*, *Pseudotaxiphyllum elegans*, *Tetraphis pellucida*, *Diplophyllum albicans*, *Plagiothecium laetum*.

V oblasti Českého ráje patrně druhá lokalita játrovky, druh zde byl dále sbírán poblíž Rovenska pod Troskami, literárně je také udáván od Valdštejna a Hrubé Skály (Duda & Váňa 1977). V Hrubém Jeseníku je historicky doložen pouze z Vysokého vodopádu (Duda & Váňa l.c.) a recentně znám ještě z Divokého dolu (Zmrhalová 1994).

Harpanthus scutatus CR (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Mladá Boleslav, CHKO Český ráj: pískovcová rokle Krtola, ca. 0,7 km VSV od vrcholu čedičového vrchu Mužský, stinná pískovcová skála na dně rokle [S-42: M33 E3504.12 – N5599.81, kv. 5456c], ca. 350 m n. m., SSV expozice, populace o velikosti ca. 34 cm², doprovod *Dicranella heteromalla*, *Mnium hornum*, *Cephalozia bicuspidata*, *Cephalozia lunulifolia*, *Dicranodontium denudatum*, 25.6.2005 leg. J. Košnar, herb. J. Košnar No. 542.

Čtvrtá recentní lokalita druhu na našem území a patrně první lokalita v oblasti Českého ráje (cf. Duda & Váňa 1978).

Hygrobrella laxifolia CR (I. Marková)

- Česká rep., NP České Švýcarsko, Mezní Louka: boční rokle pravostranného přítoku Kamenice (žlutá turist. zn.) 1 km JJV obce, na řadě míst v rámci 400 m úseku koryta mezi dvěma betonovými můstky (170 – 500 m nad soutokem s Kamenicí), kv. 5151b, 210 m n.m., pozorována jako pravidelná součást bryocenóz na pískovcových kamenech a balvanech ve vysychavém korytě potoka, a to jak na suchých tak i oplachovaných kamenech, 16.6. a 20.7.2005 leg. I. Marková (priv. herb.).
- Česká rep., CHKO Labské pískovce, Arnoltice, údolí Suché Kamenice SZ obce: v úseku koryta od dřevěného mostku po soutok s Janovským potokem, kv. 5151a, 175 – 210 m n.m., pozorována jako pravidelná součást bryocenóz na kamenech a balvanech periodicky vysychavého toku, 10.6.2005 leg. I. Marková (priv. herb.).

Zde uvedené lokality ilustrují větší rozsah populací na dvou dosud známých lokalitách, než byl odhadován v článku Müllera (2003). Některé z porostů přesahují 200 cm² a celková plocha známých populací jistě přesahuje desítky dm².

Lophozia heterocolpos CR (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Hrubý Jeseník: Karlova Studánka, naučná stezka Bílá Opava, střední část údolí ne bezprostředně u toku [S-42: M33 E3661.88 – N5552.15, kv. 5969b], 1085 m n.m., ve šterbině rulové skály, VSV expozice, 30.6.2005 leg. & det. M. Zmrhalová, teste J. Kučera, herb. SUM.

Velmi vzácný druh české bryoflóry rostoucí obvykle na humusu bazických skal nebo v polštářích kalcifytních mechorostů. Byl nalezen na jediném místě, pouze několik lodyžek v mechu *Orthothecium intricatum*, společně s několika lodyžkami játrovky *Plagiochila porelloides*. Historicky je z Hrubého Jeseníku uváděn pouze z Velké kotliny (Duda & Váňa 1989), kde byl jeho výskyt recentně ověřen.

Riccardia chamedryfolia DD (→EN) (J. Kučera)

- Česká rep., Šumava, Modrava: Luzenské údolí, v prameništi ca. 1.42 km j.-jjv. hlavní turistické orientace na Březníku [S42: M33 E3389.37 – N 5425.84, kv. 7046b], ca. 1160 m n.m., 9.9.2005 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera No. 12196. Mírně bázemí obohacené prameniště, spolu např. s druhy *Sphagnum contortum*, *Scapania uliginosa*, *S. irrigua* a dalšími. Poměrně bohatá populace, čítající na několika mikrostanovištních minimálně stovky cm².

Patrně první ověřený nález této silně ohrožené játrovky na Šumavě, dřívější údaje (Boubín, Strážný, Nová říje u Železné Rudy) jsou pouze literární a nebyly kriticky revidovány (Duda & Váňa 1981).

Barbula crocea **DD-va** (→**CR**) (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Chrudim, PR Maštale: severní část rezervace, pískovcové skály záp. podél silnice Nové Hradky – Dudychov [S-42: M33 E3581.58 – N5524.68, kv. 6162d], ca. 380-390 m n.m., na kolmé, VSV-exponované polostinné ploše pískovcové skály, ca. 130 cm nad zemí, obohacené bázemi z nadložních slínovců – doprovod *Tortella tortuosa*, *Encalypta streptocarpa*, *Gymnostomum* cf. *aeruginosum*, celková velikost populace ca. 1 dm², 28.10.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 543.

V České republice mimořádně vzácný druh, jinak běžný v Alpách a Karpatech a zasahující v Evropě do Pyrenejí a jižního Norska, sbíraný u nás dosud prokazatelně pouze ve vápencovém lomu na Mramorovém vrchu u Horní Lipové v roce 1967 a v údolí Jamníku u Starých Hamrů v Beskydech v roce 1989. Nález je tak dosud nejzápadnějším a prvním v Čechách. Zařazení mezi neznámé druhy (Kučera & Váňa 2003) bylo mylné na základě opomenutí beskydského nálezu.

Bryum gemmiferum **DD** (Z. Hradílek)

- Česká rep., Štramberk: velkolom Kotouč jižně od zbytku stejnojmenného vrchu, starý břidlový lom „Na Peklách“, kv. 6474b, ca. 330 m n.m., trvale vlhká starší upěchovaná hromada jemně mletého vápence, spolu s *Funaria hygrometrica*, *Pellia endiviifolia*, *Dicranella varia*, 15.10.2005 leg. Z. Hradílek, herb. Z. Hradílek.

Další lokalita teprve nedávno u nás objeveného mechu (Soldán & Kučera 2004). Pouze 2 rostlinky tohoto druhu byly nalezeny v nízkých polštářích sterilních prutníků, jež zřetelně převyšovaly. Stanoviště má vyloženě antropogenní původ, ale už léta je ponecháno samovolnému vývoji. Vzdáleně připomíná bryologicky většinou atraktivní kaolínové lomy, jen rozlohou je výrazně menší (několik desítek m²). Hromady ztvrdlého mletého vápence jsou stále vlhké, ale pokryvnost mechového patra dosahuje sotva 1 %.

Buxbaumia viridis **EN** (V. Plášek, M. Zmrhalová)

- Česká rep., Moravskoslezské Beskydy, Trojanovice, NPR Kněhyně-Čertův mlýn: 800 m Z od vrcholu Kněhyně a 300 m SSV od vrcholu Čertova mlýna [S-42: M34 E4304.70, N5488.01, kv. 6575b], 1160 m n.m., pralesní vegetace, tlející smrkový kmen. 25 mladých tobolek, 15.9.2005 not. V. Plášek.
- Česká rep., Králický Sněžník: Velká Morava, bezejmenný pravostranný přítok Moravy, vodopád Na Strašidlech, ztrouchnivělý padlý kmen v řečišti toku [S-42: M33 E 3631.14 – N5563.41, kv. 5867a], 880 m n.m., 3.7.2005 leg. & det. M. Zmrhalová, herb. SUM. Nalezen jeden zralý sporogon. Doprovodné druhy: *Lepidozia reptans*, *Cephalozia bicuspidata*, *Rhizomnium punctatum*, *Chiloscyphus profundus*, *Tetraphis pellucida*, *Herzogiella seligeri*.

Na jižním svahu Čertova mlýna byl šikoušek sbírán Pospíšilem v r. 1951 (BRNM, OLM). Od té doby nebyl výskyt z tohoto území potvrzen (cf. Plášek 2004). Výskyt z území Králického Sněžníku publikoval Reichardt (1858) jen obecně: „Glatzer Schneeberg, leg. Milde.“ Nejbližší recentní výskyt je znám z několika lokalit v Hrubém Jeseníku.

Campylophyllum calcareum **DD** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Chrudim, PR Maštale: poblíž severní hranice jižní části rezervace, ca. 0.5 km vých. Boru u Skutče, vých. podél turistické trasy [S-42: M33 E3581.82 – N5521.89, kv. 6162d], ca. 480-490 m n.m., bazická hlína na slínovcovém kamení, polostíněné okolní vegetací 23.7.2005 leg. J. Košnar, herb. J. Košnar No. 545.

Druh s velmi nedokonale známým rozšířením u nás, dříve nerozlišovaný od epifytického druhu *Campylophyllum sommerfeltii* a zaměňovaný i za drobnější formy druhů *Campylium stellatum* a *C. protensum*.

Conardia compacta **CR** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Žďár nad Sázavou, CHKO Žďárské vrchy, PP Štarkov: zřícenina hradu ca. 1 km SZ od Nového Jimramova [S-42: M33 E3584.75 – N5501.43, kv. 6363c], ca. 670 m n.m., ve stinné, VJV orientované spáře zdiva věže, ortorula obohacená bázemi, bohatě gemiferní populace, 8.8.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 529.

Nová lokalita druhu udávaného od Rýchor (Pilous 1960) a Mariánských Lázní (Váňa 2005) a v nedávné době potvrzeného z Vodovodního údolí u Horního Maršova (Hájek P. nepubl.).

Dicranum viride **CR** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Český Krumlov, CHKO Blanský les: PR Dívčí Kámen, granulitové skály na levém břehu Vltavy [S-42: M33 E3452.88 – N5417.97, kv. 7152a], ca. 450-460 m n.m., na zakrslém dubu v dolní polovině skalního masivu, ca. 20 m nad úrovní řeky, jediná lodyha objevena v položce obsahující především *Paraleucobryum longifolium* a *Hypnum cupressiforme*, lokalita je dostupná pouze za použití lana, 28.7.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 534.

Další lokalita druhu v jižních Čechách, druh je zjevně rozšířen podstatně více než bylo odhadováno při tvorbě Červeného seznamu – jisté je do budoucna snížení hodnocení ohrožení, patrně až na úroveň kategorie VU.

Didymodon cordatus **VU** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Český Krumlov, CHKO Blanský les: PR Dívčí Kámen, zřícenina hradu [S-42: M33 E3453.00 – 5417.66, kv. 7152a], ca. 480 m n.m., na slabé vrstvě suché hlíny na vých. orientované maltě mezi kameny zdi, polostín, gemiferní populace ca. 19 cm², doprovod *Barbula unguiculata*, 22.6.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 531.

Třetí recentní lokalita druhu na Českokrumlovsku (cf. Kučera (ed.) 2005).

Didymodon glaucus **CR** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Český Krumlov: Vyšný, zeď ohrady poblíž začátku naučné stezky do NPR Vyšenské kopce [S-42: M33 E3448.61 – N5410.95, kv. 7151d], 550 m n.m., na stinné, mírně vlhké maltě ve spárách zdi, SSV-expozice, gemiferní populace ca. 15 cm², 25.10.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 522, 523.
- Česká rep., okr. Český Krumlov: Nové Dobrkovice, malá vápencová jeskyňka v obci podél silničky [S-42: M33 E 3448.24 – N 5409.81, kv. 7151d], 500 m n.m., ve stinné spáře při bázi skály, asi 100 m JZ od železničního viaduktu; gemiferní populace ca. 9 cm², 15.11.2005 leg. J. Košnar, herb. J. Košnar No. 551.

Další dvě recentní lokality druhu na Českokrumlovsku, opět na sekundárním stanovišti. Přestože je možné, že druh bude nalezen ještě na dalších mikrolokalitách v okolí, všechny populace jsou rozsahem velmi malé a jejich budoucnost bohužel poměrně nejistá.

Drepanocladus sendtneri **DD-va (→CR)** (P. Hájková, M. Hájek)

- Česká rep., Polabská nížina, Chlumecký újezd: PR Louky rybníka Proudnic na JZ břehu rybníka [WGS 84: N50°07'06", E015°24'17", kv. 5858c], 219 m n.m., slatinné louky, 25.5.2005 leg. P. Hájková & M. Hájek, det. J. Żarnowiec, herb. BRNU.

Drepanocladus sendtneri byl v České republice nezávěsný a i v minulosti se vyskytoval poměrně vzácně. Důvodem je nevelké množství vhodných lokalit, kterými jsou silně vápnité mokřady, v některých případech sezónně vysychající (Hedenäs 1998). Takové vhodné lokality se u nás vyskytovaly převážně v nižších polohách a byly proto většinou zničeny nebo narušeny lidskou činností. Na lokalitě u Proudnického rybníka je tento druh jednou z dominant mechového patra (společně s *Calliergonella cuspidata*) a má zde velmi bohatou populaci. Z dalších slatinných druhů mechorostů jsme zaznamenali např. *Campylium stellatum*. Bylinné patro tvořily jak druhy slatinné (*Blysmus compressus*, *Eleocharis quinqueflora*, *Dactylorhiza incarnata*), tak i druhy zaplavovaných aluviálních luk snášejíci vysychání (*Cirsium canum*, *Deschampsia cespitosa*, *Carex disticha*). Voda sytící slatinné louky byla silně vápnitá, o čemž svědčí naměřená konduktivita přesahující 700 µS/cm. Louky v rezervaci jsou pravidelně kosené, takže výskyt tohoto druhu zatím není ohrožený.

Helodium blandowii **EN** (P. Hájková, M. Hájek, J. Kučera)

- Česká rep., Českomoravská vrchovina, Brtnice: PP Urbánkův palouk, u silnice mezi Brtnicí a Novou Brtnicí, kosená mokřadní louka [WGS 84: N49°16'45", E015°42'06" (18.5.2003 zaznamenány souřadnice N49°16'44", E015°42'05"); kv. 6760a], ca. 625 m n.m., 28.10.2002 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera No. 9659, 18.5.2003 leg. P. Hájková & M. Hájek, det. P. Hájková, herb. BRNU.
- Česká rep., Českomoravská vrchovina, Doupě: PR Bažantka, ca. 750 m jz.-zjz. obce Doupě, středová část kosené rašelinné louky [WGS 84: N49°13'59.7", E015°25'34.1", kv. 6758d], 595 m n.m., 20.10.2002 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera No. 9610.

Lokality představují jediné recentně známé a přitom nové lokality druhu na Vysočině, historické lokality na Vysočině byly třetím autorem v roce 2002 bezvýsledně ověřovány. *Helodium blandowii* obvykle osidluje slatinné biotopy, nález na první lokalitě v porostu mokré pcháčové louky asociace *Angelico-Cirsietum palustris* byl tedy trochu nečekaný. To je možná důvod, proč populace na lokalitě nebyla velká (pokryvnost v místě zápisu byla do 5 %). V mechovém patře se více uplatňovaly mechy vlhkých luk (*Aulacomnium palustre*, *Climacium dendroides*, *Rhytidiadelphus squarrosus*, *Calliergonella cuspidata*), z druhů rašelinných luk byly zaznamenány jen *Bryum pseudotriquetrum*, *Hypnum pratense*, *Plagiomnium ellipticum* a *Sphagnum papillosum*.

Bažantka je dobře známou cennou lokalitou, odkud byla historicky udávána řada vzácných druhů rašelinných luk jako *Hamatocaulis vernicosus*, *Meesia triquetra* a *Paludella squarrosa*, které zde již se vši pravděpodobností vyhynuly. V současnosti zde kromě druhu *Helodium blandowii* byly ze zajímavějších druhů nalezeny *Sphagnum obtusum*, *Hypnum pratense*, *Amblystegium radicale*, *Plagiothecium ruthei*, *Plagiomnium ellipticum* a *Sphagnum warnstorffii*.

Isopterygiopsis muelleriana CR (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Hrubý Jeseník, Karlova Studánka: naučná stezka Bílá Opava, klimaxová smrčina v okolí toku Bílé Opavy [S-42: M33 E3661.5 – N5552.0 (s přesností na 100 m, souřadnice odečítány zpětně z mapy), kv. 5969b], ca. 1150 m n.m., 10.9.2000 leg. M. Zmrhalová, teste Z. Hradílek & J. Kučera, herb. SUM.

Roste ve štěrbinách vlhkých skal a na vlhké humusovité půdě stinných stanovišť převážně v subalpínském pásmu, většinou bývají vtroušeny jednotlivé lodyžky mezi jiné mechorosty. Byl sbírán nevědomky v roce 2000 v nadmořské výšce 1150 – 1200 m a zjištěn v herbářovém materiálu až při determinaci. Byl nalezen ve společnosti druhů *Blepharostoma trichophyllum*, *Lejeunea cavifolia*, *Amphidium mougeotii* a *Tortella tortuosa*. V roce 2005 byl jeho výskyt v údolí Bílé Opavy již cíleně sledován, nebyl však ověřen. V Hrubém Jeseníku byl recentně zjištěn ještě ve Velké kotlině. V ČR byl dosud nalezen jen v Hrubém Jeseníku a v Krkonoších (Blockeel & al. 2003).

Isopterygiopsis pulchella CR (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Hrubý Jeseník, Karlova Studánka: naučná stezka Bílá Opava, štěrbinu vlhké, nezastíněné, východně exponované skalní stěny (rula) na levém břehu toku [S-42: M33 E3662.04 – N5552.24, kv. 5969b], 1060 m n.m., 14.7.2005 leg. M. Zmrhalová, herb. SUM.

Tvořil zde menší polštářky pokrývající plochu asi 19 cm² a rostl ve společnosti druhů *Blepharostoma trichophyllum*, *Lophozia sudetica*, *Plagiochila porelloides*, *Brachythecium plumosum*. Historicky byl z Hrubého Jeseníku uváděn z Velké kotliny, Petrových kamenů (Sendtner 1840) a z Vysokého vodopádu (Milde 1861). V údolí Bílé Opavy byl autorkou nalezen poprvé v roce 2000 na třech místech v nadmořské výšce 1150 – 1200 m n.m. (bez bližší lokalizace). V Hrubém Jeseníku byl recentně zjištěn ještě ve Velké kotlině. V ČR byl dosud nalezen jen v Hrubém Jeseníku a v Krkonoších.

Mnium lycopodioides Schwägr. (= *M. ambiguum*) VU (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Chrudim, PR Maštale: severní část rezervace, pískovcové skály záp. podél silnice Nové Hradky – Dudychov [S-42: M33 E3581.58 – N5524.68, kv. 6162d], ca. 380-390 m n.m., na mírně zazemněné, VSV-exponované polostinné terásce u báze pískovcové skály, obohacené bázemi z nadložních slínovců – doprovod *Tortella tortuosa*, celková velikost populace ca. 2 dm², 28.10.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 544.
- Česká rep., Český Krumlov, NPR Vyšenské kopce: údolí Vyšenského potoka, na levém břehu ca. 70 m jv. malého rybníčku [M33 E3448.69 – N5410.78, kv. 7151d], 540-550 m n.m., na vlhkém humusu přes bázi vrby 1.10.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 514; dtto, 90 m jv. rybníčku [E3448.67 – N5410.74], ca. 540 m, herb. J. Košnar No. 515; dtto, sz. svah Městského vrchu, ca. 500 m sz. vrcholu při tur. stezce [E3448.76 – N5410.65], ca. 570 m n.m., na váp. kameni v tarasu, herb. J. Košnar No. 521.

Další recentní lokality druhu, považovaného ještě před nedávnem za vyhynulý.

Orthotrichum patens EN (J. Košnar, J. Kučera, V. Plášek, M. Zmrhalová)

- Česká rep., okr. Český Krumlov, CHKO Blanský les: PR Dívčí Kámen, granulitové skály na levém břehu Vltavy, ca. 80 m SSZ chat na dně údolí [S-42: M33 E3452.83 – N5417.92, kv. 7152a], 480-490 m n.m., na záp. orientované kůře buku, polostíněné stromem, plodná populace ve směsi s plodným *Orthotrichum stramineum*, 28.9.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 535; dtto, severní část rezervace, svah levého břehu Vltavy [M33 E3452.89 – N5418.05], 460-470 m n.m., na již. orientované kůře buku, polostíněné stromem, plodná populace ve směsi s plodným *Orthotrichum stramineum*, 28.9.2005 leg. J. Košnar, herb. J. Košnar No. 536.
- Česká rep., okr. Český Krumlov, NPR Čertova stěna – Luč: v ochranném pásmu rezervace vých. u Loučovic, sev. podél silnice na Vyšší Brod [S-42: M33 E3446.26 – N5388.17, kv. 7351d], ca. 660 m n.m., J orientovaná kolmá borka břízy, polostíněné stromem, plodná populace o velikosti ca. 12 cm², doprovod *Orthotrichum diaphanum*, *O. pumilum*, 8.10.2005 leg. J. Košnar, herb. J. Košnar No. 539.
- Česká rep., okr. Písek, Ražice: NPR Řežabinec, část Řežabinecké tůně, ca. 500 m sv. ryb. bašty [S-42: M33 E3434.56 – N5458.20, kv. 6750b], 373 m n.m., na polostinné borce osiky, 16.10.2005 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera No. 12259.
- Česká rep., okr. Český Krumlov, Černé Údolí: NPR Žofínský prales, již.-středová část, 110 m ssz. kóty 824.6, ca. 300 m od záp. oplocení [S-42: M33 E3478.27 – N5392.305, kv. 7354a], 810-815 m n.m., na borce padlého buku, 7.9.2005 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera No. 12174; dtto, záp. část rezervace ca. 190 m od oplocení a 660 m jiz. vchodu do rezervace [E3478.25 – N5392.64], 760-765 m n.m., na borce buku, 23.10.2005 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera No. 12281.
- Česká rep., Nizký Jeseník, Neplachovice-Zadky: J okraj obce ca. 6,5 km sv. Opavy, PP Heraltický potok [S-42: M33: N5541.54 – E3700.17, kv. 6072b], 293 m n.m., vertikálně na *Salix fragilis* ve výšce 120 cm, sev. expozice, 2×2 cm, s *Orthotrichum affine*, 22.5.2005 leg. V. Plášek, herb. OP.
- Česká rep., Hrubý Jeseník: Karlova Studánka, naučná stezka Bílá Opava, spodní část údolí [S-42: M33 E3664.13 – N5552.12, kv. 5969b], 810 m n.m., na bázi kmene javoru kleny společně s *Amblystegium serpens*, SSV expozice, 29.6.2005 leg. M. Zmrhalová, teste J. Kučera, herb. SUM.

V poslední době stále častěji zaznamenávaný druh, o kterém se dříve předpokládalo, že je u nás na hranici vyhynutí. Zajímavé jsou stále častější nálezy i v nižších polohách (srv. i Kučera (ed.) 2005).

Orthotrichum stellatum CR (Z. Hradílek)

- Česká rep., CHKO Bílé Karpaty, Velká nad Veličkou: NPR Zahrady pod Hájem na záp. svazích vrchu Háj (573 m) východně obce, kv. 7171a, ca. 370 m n.m., kůra babyky (*Acer campestre*) v sev. části rezervace, 21.9.2005 leg. Z. Hradílek, teste Z. Soldán, herb. Z. Hradílek.

Velmi málo víme o tomto mechu, který je u nás jen zřídka zaznamenáván. Patrně naposledy byl v ČR sebrán r. 1983 – Jezevčí skála u Bzí v Plánickém hřebeni (Vondráček 1993). Obdobný typ jsem sbíral v roce 2003 také v Bílých Karpatech na území PP Uvezené nedaleko Horního Němčí. Vzorek byl ale tak slabý, že mech nebylo možné spolehlivě determinovat. Na nové lokalitě byl druh nalezen ve společnosti *Orthotrichum stramineum*, *Pylaisia polyantha*, *Platygyrium repens* a *Radula complanata*.

Paludella squarrosa CR (T. Štechová)

- Česká rep., okr. Bruntál, Skály: PR Skalské rašeliniště: východní nejvlhčí část v kosené části rašeliniště [WGS-84 N49°55'06", E017°12'41", kv. 6069c], ca. 700 m n.m., ca. 12 lodyžek vtroušených mezi druh *Hamatocaulis vernicosus*, 30.6.2005 not. & 2.11.2005 leg. T. Štechová, herb. T. Štechová.
- Česká rep., okr. Jindřichův Hradec, Suchdol: PR Suchdolské rašeliniště (0,5 km záp. obce), centrální nejvlhčí část rašelinné louky [S-42: M33 E 3517.522 – N 5444.48, kv. 6857c], 620 m n.m., 17.6.2005 leg. J. Kučera, herb. J. Kučera No. 12090. Asi 10 lodyžek vtroušených mezi ostatní mechy (zejména *Calliergonella cuspidata*, *Hamatocaulis vernicosus*), na lokalitě byly v bezprostřední blízkosti dále přítomny významné a ohrožené druhy *Calliergon giganteum* (druhá jihočeská lokalita po Novém rybníce u Soběslavi) a *Sphagnum contortum*.

Oba nálezy jsou mimořádně významné – recentně je druh známý již jen z jedné další lokality u rybníka Konvent u Žďáru n. Sázavou (Novotný & Kubešová 2003). Přestože všechny výskyty jsou v maloplošných chráněných územích, vzhledem k velikosti populací je druh na všech místech kriticky ohrožen sebemenší změnou podmínek, např. déletrvajícím suchem.

Physcomitrella patens **LR-nt** (V. Plášek)

- Česká rep., Ostravská pánev, Šenov: 1,5 km jz. obce, dno letněného Volenského rybníka [S-42: M34: N5519.74 – E4310.49, kv. 6276a], 230 m n.m., 14.10.2005 leg. V. Plášek, herb. OP, populace čítající desítky tisíc jedinců.

Na Ostravsku druh nebyl dosud sbírán. Známý jsou pouze dva Pospíšilovy sběry z r. 1974 z Opavska, konkrétně z okolí obcí Děhylov a Závada (cf. Pospíšil 1989).

Plagiopus oederianus **EN** (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Králický Sněžník: Velká Morava, Tvarožné díry, vápencové skály na levém břehu Moravy [S-42: M33 E3631.51 – N5563.11, kv. 5867a], 840 m n.m., 9.9.2004 leg. M. Zmrhalová, herb. SUM; dtto, starý mramorový lom na levém břehu Kamenitého potoka severně obce [E3630.45 – N5560.63, 780 m n.m. a E3630.51 – N5560.64, 790 m n.m., kv. 5866b], vlhká, nezastíněná kolmá skalní stěna a zastíněné terásky, 9.7.2005 leg. M. Zmrhalová, teste J. Kučera, herb. SUM.

Historicky je uváděn z Tvarožných děr, recentně byl jeho výskyt zjištěn také ve starém mramorovém lomu severně Velké Moravy, kde roste na více místech a tvoří rozsáhlé koberce. Byl zde zjištěn společně s druhy *Neckera crispa*, *Orthothecium intricatum*, *Plagiochila porelloides*. Další nejbližší recentní lokalita leží v Hrubém Jeseníku (Velká kotlina).

Plagiothecium latebricola **DD** (→ **VU**) (T. Berka, Z. Hradílek)

- Česká rep., okr. Jihlava, Brtnice: PR Údolí Brtnice, ca. 1,5 km SZ od obce Malé, 6660c, ca. 520 m n.m., na tlejícím pařezu ve smrkovém lese, 25.7.2005 leg. T. Berka, teste Z. Hradílek, herb. T. Berka.
- Česká rep., Přerov: NPR Žebračka při SV okraji města, lužní les, báze kmene letitého dubu (*Quercus robur*) při záp. okraji lesa (u výstaviště), kv. 6570b, 213 m n.m., 28.5.2005 leg. Z. Hradílek, herb. Z. Hradílek. Nevelký porost (do 10 cm²) doprovázely druhy *Hypnum cupressiforme*, *Dicranella heteromalla* a *Chiloscyphus profundus*.

Nález druhu v údolí Brtnice je potvrzením výskytu na známé lokalitě (Martynková 1996). Z lesa Žebračka u Přerova však druh dosud publikován nebyl.

Pohlia ludwigii **VU** (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Hrubý Jeseník, Karlova Studánka: naučná stezka Bílá Opava, klimaxová smrčina, severně exponovaný svah s *Athyrium distentifolium* na pravém břehu toku [S-42: M33 E3661.28 – N5551.93, kv. 5969b], 1170 m n.m., na vlhké zemi, nezastíněno, 7.7.2005 leg. M. Zmrhalová, teste J. Kučera, herb. SUM; dtto, vlhký kraj turistického chodníku na pravém břehu toku [E3662.09 – N5552.26], 1060 m n.m., mírně zastíněno, 14.7.2005 leg. M. Zmrhalová, teste J. Kučera, herb. SUM.

Překvapivý nález mechu dosud známého jen z Krkonoš (pouze z extrémních lokalit nad hranicí lesa). Doprovodné druhy: *Cephalozia bicuspidata*, *Ditrichum heteromallum*, *Pohlia nutans*, *Polytrichastrum formosum*.

Rhynchostegium confertum **DD** (J. Košnar, J. Kučera)

Další lokality druhu s málo známým rozšířením byly letos nalezeny v PR Maštale na Svitavsku v údolí Vranického potoka v osadě Vranice (kv. 6162d, ca. 410 m, J. Košnar No. 537) a v rokli Krystalka (dtto, 380-390 m, J. Košnar No. 546 a 548), v PR Dívčí Kámen na Českokrumlovsku (kv. 7152a, 430-440 m, J. Košnar No. 532-3) a na hrázi rybníka v NPP Kaproun na Jindřichohradecku (kv. 6957a, 665 m, J. Kučera No. 12227).

Scorpidium revolvens **DD** (P. Hájková, M. Hájek)

- Česká rep., Moravskoslezské Beskydy, Visalaje: PR Obidová, středně vápnitě slatiniště [WGS 84: N49°31'03", E018°31'25", kv. 6477c], ca. 735 m n.m., 15.6.2003 leg. & det. P. Hájková & M. Hájek, teste J. Kučera & S. Kubešová, herb. BRNU.

Tento druh se zdá být ve střední Evropě mnohem vzácnější než příbuzný a dříve často nerozlišovaný druh *Scorpidium cossonii*, který osidluje trvale zamokřené slatiněné louky až vápnitě slatiniště. *Drepanocladus revolvens* osidluje prameniště sycená méně vápnitou a kyselejší vodou (Kooijman & Hedenäs 1991) a v České republice je recentně známý pouze ze Úpské jámy v Krkonoších (Kučera & al. 2004). Přestože se díky odlišným ekologickým nárokům tyto dva druhy většinou nepotkávají, na Obidové se vyskytují oba, i když ne přímo společně v jednom porostu. Konduktivita vody kolem 50 μS.cm⁻¹ a pH kolem 6 představují podmínky prostředí, které

leží mezi ekologickými optimy obou druhů. *Drepanocladus revolvens* byl na lokalitě plodný, takže určení druhu mohlo být potvrzeno i jeho jednodomostí.

Serpoleskea subtilis VU (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Český Krumlov, CHKO Blanský les: NPR Vyšenské kopce, snosy vápencového kamení J podél naučné stezky poblíž hranice rezervace, ca. 530 m SZ od vrcholu Městského vrchu [S-42: M33 E3448.71 – N5410.63, kv. 7151d], ca. 565 m n.m., kolmá plocha stinného vápencového balvanu, populace na ploše ca. 2 dm², ca. 100 sporofytů, doprovod *Brachythecium populeum*, *Hypnum cupressiforme*, *Syntrichia ruralis*, *Pseudoleskeella nervosa*, 1.10.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 500; dtto, E3448.76 – N5410.65, kolmá plocha stinného vápencového balvanu, populace na ploše ca. 6 cm², ca. 20 sporofytů 25.10.2005 not. J. Košnar.
- Česká rep., okr. Blansko, CHKO Moravský kras: NPR Vývěry Punkvy, Suchý žleb, vých. poblíž Kateřinské jeskyně, sev. podél silnice [S-42: M33 E3624.46 – N5471.30, kv. 6666a], ca. 400 m n.m., na kolmé borce klenu, SV expozice, polostíněné stromem, ca. 15 cm², asi 20 sporofytů, v porostu *Neckera complanata*, 21.9.2005 leg. J. Košnar, herb. J. Košnar No. 538.

První lokalita druhu je pozoruhodná ekologicky – druh je považován za poměrně typicky epifytický druh, zde však rostl na místě, kde by bylo mnohem pravděpodobnější očekávat výskyt druhu *Serpoleskea confervoides* (ten byl na jiném místě rezervace rovněž několikrát zaznamenán). V nižších polohách, jako je druhá lokalita, není tento druh u nás příliš obvyklý, přesto se však v poslední době ukazuje, že hodnocení míry ohrožení v roce 2003 bylo nadhodnocené.

Zygodon dentatus EN (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Plzeň-jih, PP Pod Smutným koutem: poblíž severní hranice chráněného území [S-42: M33 E3383.70 – N5501.98, kv. 6346c], ca. 440 m n.m., kolmá kůra břízy u báze stromu, VJV-expozice, polostíněné stromem, gemiferní, v porostu *Orthotrichum affine*, 30.7.2005 leg. J. Košnar, teste J. Kučera, herb. J. Košnar No. 530.

První mimošumavská západočeská lokalita druhu, který se patrně začíná po zlepšení kvality ovzduší poněkud šířit (srovnej též minulé vydání rubriky).

Literatura

- Blockeel T. L. & al. (2003). New national and regional bryophyte records, 8. – *Journal of Bryology* 25: 217–221.
- Duda J. & Váňa J. (1975): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei – XVIII. – *Časopis Slezského Musea, Ser. A*, 24: 169–187.
- Duda J. & Váňa J. (1977): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei XXI. – *Časopis Slezského Musea, Ser. A*, 26: 35–54.
- Duda J. & Váňa J. (1978): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei XXIII. – *Časopis Slezského Musea, Ser. A*, 27: 17–31.
- Duda J. & Váňa J. (1981): Rozšíření játrovek v Československu – XXXII. – *Časopis Slezského Musea, Ser. A*, 30: 193–209.
- Duda J. & Váňa J. (1984): Rozšíření játrovek v Československu – XXXIX. – *Časopis Slezského Musea, Ser. A*, 33: 1–16.
- Duda J. & Váňa J. (1989): Rozšíření játrovek v Československu – LVI. – *Časopis Slezského Musea, Ser. A*, 38: 209–224.
- Hedenäs L. (1998): An overview of the *Drepanocladus sendtneri* complex. – *Journal of Bryology* 20: 83–102.
- Kooijman A. & Hedenäs L. (1991): Differentiation in habitat requirements within the genus *Scorpidium*, especially between *S. revolvens* and *S. cossonii*. – *Journal of Bryology* 16: 619–627.
- Kučera J. (ed.) (2005): Zajímavé bryofloristické nálezy V. – *Bryonora* 35: 32–35.
- Kučera J., Zmrhalová M., Buryová B., Plášek V. & Váňa J. (2004): Bryoflora of the Úpská jáma cirque and adjacent localities of the Eastern Krkonoše Mts. – *Časopis Slezského Zemského Muzea, Ser. A*, 53: 143–173.
- Martynková R. (1996): Vegetace mechorostů údolí Brtnice na Jihlavsku. – Ms. [MSc. thesis, depon. in: Knihovna katedry botaniky PřF UK Praha]
- Milde J. (1861): Uebersicht über schlesische Laubmoos-Flora. – *Botanische Zeitung* 19: 1–48.

- Müller F. (2003): *Hygrobrella laxifolia* (Hook.) Spruce – eine neue Lebermoosart für die Tschechische Republik. – Bryonora 31: 10–13.
- Novotný I. & Kubešová S. (2003): Mechy *Hamatocaulis vernicosus*, *Meesia triquetra* a *Paludella squarrosa* na nové lokalitě u rybníka Konvent. – Vlastivědný Sborník Vysočiny 16: 95–102.
- Pilous Z. & Duda J. (1960): Klíč k určování mechorostů ČSR. – Nakladatelství ČSAV, Praha. [569 pp.]
- Plášek V. (2004): The Moss *Buxbaumia viridis* (*Bryopsida*, *Buxbaumiaceae*) in the Czech part of the Western Carpathians – distribution and ecology.– In: Stebel A. & Ochyra R. (eds.), Bryological Studies in the Western Carpathians, p. 37–44, Sorus, Poznań.
- Pospišil V. (1989): Die Laubmoose *Dicranoweisia cirrata* (Hedw.) Lindb. ex Milde und *Aphanorrhagma patens* (Hedw.) Lindb., ihre Verbreitung und Gefährdung in der Tschechoslowakei. – Acta Musei Moraviae, Sci. Nat., 74: 151–166.
- Reichardt H. V. (1858): Mitteilungen (Jahressitzung am 9. April 1858. Uebersicht über Mildes „Schlesische Laubmoose“). – Verhandlungen der Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien 8: 58–62.
- Sendtner O. (1840): Bemerkungen über die im Gesenke vorkommenden Laubmoose. – Flora 23: 49–63.
- Soldán Z. & Kučera J. (2004): *Bryum gemmiferum*, nový druh bryoflorý České republiky. – Bryonora 33: 1–5.
- Vacínová I. & Soldán Z. (1997): Epixylické a epifytické mechorosty NPR Žofínský prales – předběžné výsledky. – Příroda 10: 49–56.
- Váňa J. (2005): *Conardia* H. Rob. – konardia. In: Kučera J. (ed.), Mechorosty České republiky – on-line klíče, popisy a ilustrace. [Verze 1.0 (17.1.2005), <http://botanika.bf.jcu.cz/bryoweb/klic/>]
- Vondráček M. (1994): Revize a rozšíření druhů rodu *Ulota* Brid. a *Zygodon* Hook. et Tayl. v České a Slovenské republice (*Orthotrichaceae* – *Musci*). – Sborník Západočeského Muzea v Plzni, Příroda, 89: 1–26.
- Zmrhalová M. (1994): Seznam mechorostů sebraných v Jeseníkách během 7. bryo-lichenologických dnů. – Bryonora 14: 14–16.

Z P R Á V Y Z E S E K C E N E W S F R O M T H E S E C T I O N

Pozvánka na 13. jarní bryologicko-lichenologické setkání v Bílých Karpatech

Na jaře příštího roku se po osmi letech vrátíme do Bílých Karpat. Jarní setkání se uskuteční v termínu 20.–23.4.2006 na Hornácku, na terénní stanici CHKO Bílé Karpaty v obci Hrubá Vrbka, 2,5 km zjz. od Velké nad Veličkou. Na stanici je 30 lůžek (matrací), po náročném večerním programu plném přednášek, posterů a jiných lahodností se ale lze složit i přímo na blahodárnou zem. V zahradě stanice je také možné postavit si stany a rozdělat oheň. Na terénní stanici je malá (!) kuchyň, v obci výčep a malý, nepravidelně otevřený obchod s pečivem na objednávku. Ale protože pronájem stanice je za symbolickou cenu (platí se vlastně jen spotřebované energie) a možná se jej podaří pokrýt z jiných zdrojů, můžeme ušetřené peníze využít k návštěvám restaurací ve Velké nad Veličkou. A kde budeme zgůňat? Tož budeme hledat jarní efeméry na slínovitých půdách subxerothermních luk, epifyty na kmenech starých solitérních dubů a ovocných stromů, mokřadní mechy na vápnitých prameništích a snad se podaří i vyjížděky na velmi blízké vápence v okolí Nového Města nad Váhom (tož občanky s sebou) nebo na váté písky u Bzence. Přihlášky zašlete do 15.3.2006 na adresu inovotny@mzm.cz nebo poštou Ivan Novotný, botanické oddělení MZM Hviezdoslavova 29/a, 627 00 Brno, tel. 542 321 205, mob. +420 737 759 170. A sledujte webové stránky sekce!

Na setkání se těší Ivan N o v o t n ý a Michal H á j e k